

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
duplu alu postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin postu
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 16.

Brasiovu 15. Augustu 1878.

Anulu XI.

Sumariu: Inelulu. — Obiceiuri superstitiose din poporu. — Consideratiuni ortografice. — Asilulu proscrisloru. — Pro-
cese verbali. — Despre bursele societatiei Transilvani'a dela Bucuresci. — Statistic'a scóleloru romane. — Notitie diverse.

INELULU.

Unu studiu din istori'a culturai. Dupa Moritz Busch.

Inelulu este simbolulu eternitatiei. Inelulu casa-
toriei séu mai bine alu logodirei au fostu usitatu cu
multu inainte de er'a crestina. Precum aflamu din
poem'a epica „Sacuntala“ a lui Kalidasa elu era
cunoscutu si la Indiani. Inelulu care se schimba
séu pe care 'lu da numai mirele miresei sale, se
pare cà pe tempurile paganismului era consideratu
ca unu amuletu in contra vrajitorieloru celoru rele.
Alti voiescu a sci, cà elu era semnulu unei stari de
supnere, asia cà mirele — si la inceputu numai
acesta da inelu — voia prin elu se faca pe mirésa
se se intieléga, cà din momentulu acela 'i era supusa
lui, cà avea se 'i dea ascultare si se'lu servésca.
Alti éراسi afirma, cà inelulu ar fi fostu semnulu in-
cheiarei unui contractu, a carui durata o aru fi re-
presentatu in modu simbolicu.

Sigura nu este nici un'a din aceste versiuni.
Dara pentru probabilitatea versiunei din urma ple-
désa obiceiulu vechiloru Romani, a declara contrac-
tele incheiate de valide prin oferirea unui inelu si
la logodiri a'si preda unu inelu de fieru care se nu-
mea „pronubum.“ Mai tardiu, precum ne atestà
Tertullian, inelulu era de aur si cate odata purta
cate-o inscriptiune precum: „Se traiesci tempu inde-
lungatu“ séu „Eu 'ti aducu fericire.“ De alta data
inelulu era ornatu cu o piétra pe care era sapata
o mâna tragendu de o urechia si in giurulu acesteia
erau gravate cuvintele: „Nu me uita!“ Este proba-
bilu, cà acele inele antice de metalu, de care aterna
cate-o chieitia mica erau inele de logodire. Cu inelulu
acesta barbatulu preda femeiei chieile cassei si in
scrierea lui Phocius audimu pe Theosebiu dicédu
tinerei sale socie: „Mai 'nainte 'ti amu fostu datu
inelulu aliantiei nóstre; acuma 'ti dau pe acela alu
casniciei, pentru ca se 'ti fia in ajutoru la afacerile
tale familiare.“

La Scandinavii cei vechi schimbarea ineleloru
nu era dupa traditiunile si legile loru cunoscute, nici
pe candu erau inca pagani si nici dupa cristianisarea
loru unu obiectu nedispensabilu la ceremoniele loru
de logodire si casatorire. Cu tóte acestea se face

si la ei amintire despre schimbari de inele, inse, a-
tuncea inelulu nu are alta insemnatate, decatu aceea
a unui suveniru.

La Anglo-Sacsoni logodirea se facea asia, cà
mirele si mirés'a 'si da manile unui altuia si apoi
isi facéu presente. Intre obiectele pe care le daruía
logodniculu viitórei sale socii se afla si unu inelu
pe care dupa ce primea binecuventarea preotulu 'lu
baga intr'unulu din degetele manei drepte ale miresei.

Insemnatatea inelului si ceremoni'a usitata la fi-
dantiarea a doui tineri de confessiune greco-orientala
séu greco-catolica, presupunendu-o ca prea bine cu-
noscuta cetitoriloru nostri, vomu trece la Armeni.
Adesea se intempla la acestia, ca copii de cate trei
si doui ani se fia logoditi asia dicédu inca din lé-
ganu. Candu doua mame se invoiescu intre densesle
ca se se incuscrésca, inpartasiescu acésta barbatiloru
si acestia mai in tóte casurile isi dau consentiemen-
tulu loru fara intardiare. Mam'a fiului merge apoi
insocita de doua femei betrane si de unu preotu la
parintii copilei si 'i daruiesce unu inelu din partea
viitorului ei barbatu. Dupa aceea se aduce copilulu
in cassa, preotulu cetesce unu passagiu din biblie si
apoi binecuenta pe cei logoditi, dintre cari mirele
trebuie se tramitia in fia-care anu pana la cununia
o rochia noua micei sale mirese.

Inelulu celu mai micu din tóte inelele va fi fostu
fara indoiala acela, prin care s'au logoditu dauphi-
nulu Franciei, fiulu regelui Franciscu I. cu princi-
pes'a Mary, fiic'a lui Enricu VIII. Acésta logodna
avu locu la Greenwich in Angli'a, in diu'a de 5
Octomvrie 1518. Mirele era de optu luni si au fostu
representatu prin admiralulu Bonnavet, ambasadorulu
francesu la Londra, éra mirés'a era de doui ani.

Mai la tóte popórale si in tóte locurile inelulu
de logodire este insocitu de opiniuni superstitiose si
de datine, ce sunt respandite mai in tóta Europ'a.
Nu numai in canteculu germanu se dice: „Ea a ruptu
fidelitatea; inelulu s'au frantu“ ci si intr'o balada ru-
sésca mirés'a dice: „Déca me voiu cugeta la unu
altu amoru, atuncea verig'a se se franga si déca tu
vei ambla dupa vre-o alta féta, atuncea diamantulu
se 'ti cadia din inelu.“ Nu numai in Tirolu si in
Hess'a se crede, cà déca se frange verig'a, unulu din

ambii socii trebuie se m^ora, si totu asia latita este si opiniunea, c^o d^eca la cununia, candu se schimba inelele, miresei 'i cade inelulu, atuncea aceea casatoria nu va fi fericita. In unele parti ale Angliei inca si pana in dilele n^ostre, frangerea s^eu ruperea verigei de logodire pentru femeile de acolo este unu semnu infalibilu, c^o in curendu va remanea veduva. Inainte de ac^esta cu vre-o cativa ani unu omu au fostu asasinatu in Essex. Audiendu despre ac^esta veduv'a dise: „Me asteptamu la ac^esta, c^o o se'lu pierdu in curendu, de o^re-ce nu de multu 'mi s'au frantu verig'a de cununia si sor'a mea inca isi au pierdutu pe barbatulu ei dupa aceeași intemplare. Acesta este unu semnu neinsielatoru.“

In Rusi'a este obiceiu, ca pe vreme tare se se prindia apa de pl^oie intr'unu vasu, pe alu carui fundu se afla o veriga de cununia. Totu in Rusi'a domnește credin^ta, c^o ap'a turnata prin o veriga de cununia are calitati medicinale, adeca vindec^ore.

Legende vechi afirma, c^o Sf. Iosifu si feci^or'a Maria s'au folositu la logodn'a loru cu unu inelu de Onix s^eu Amethyst. Ac^esta descoperire se se fi facutu la anulu 996 dupa Christosu, candu unu giuvaergiu din Ierusalimu au adusu acelu inelu la unu negutiatoru in Clusium, unde negutiatoriulu acelu 'i au descoperitu originea. Nu multu dupa aceea, precum ne relat^esa legend'a, s'au observatu, c^o inelulu acela avea daruri facet^ore de minuni si au fostu dusu la o biserica unde facea cure admirabile, care inse t^ote nu erau asia surprindiat^ore ca o alta calitate a acelu inelu, adeca aceea de a se multiplica. Nu trecu multu tempu si ca vre-o 50 de biserici se aflau in possessiunea unui asemenea inelu facetoru de minuni, care t^ote erau veritabile si care se bucurau de aceeași devotiune si adoratiune din partea sufleteloru pi^ose. Unulu din acele inele de logodire ale Sf. Marie se afla inatedral'a dela Perugia. In fiacare anu acelu inelu se arata credinciosiloru numai intr'o singura di si aceea este in diu'a onomastica a Sf. Iosifu.

Vomu termina acestu studiu cu cateva fabule si istori^ore mici, care circul^esa asupra inelului.

In anulu 1058 la Roma se insurase unu june barbatu din class'a nobila si pe candu mai durau inca petrecerile de nunta, elu se duse cu amicii sei in gradina se se joce de-a mingea, pil'a. Pentru ca se nu fia incomodatu, elu bag^o inelulu seu de mire in degetulu unei statue a dieitiei Venus, care se afla acolo. Dupa ce se termin^o joculu, elu se duse se isi ia inelulu. Dara catu de uimitu remase elu, candu vediu, c^o degetulu in care 'lu bagase era incovoiatu si lipitu de partea interna a manei. Ori ce incercare de a'lu indrepta s^eu a'lu rupe, remase zadarnica. Facia cu amicii sei observa tacerea cea mai discreta si n^optea se reint^orse insotitu de unu servitoru la statua. Dara care 'i fu mirare aflandu degetulu statuei ^oerasi in starea lui de mai nainte, ^oera inelulu disparutu fara urma. Elu tacu ca pescele despre ac^esta

aventura strania si se reint^orse la soci'a sa. Inse ori de cate ori voia se o inbraciosiedie se simtia inpiedecatu prin unu ce obscuru si palpabilu, care se intrepunea intre elu si soci'a sa si audia o voce dicandu-i: „Inbraciosiaze-me pe mine; eu sunt Venus, cu care te ai logoditu astadi si eu nu'ti voiu reda inelulu.“ Pentru c^o aceste cuvinte 'i se repetau neincetatu, in fine se consulta cu rudeniile sale, care isi luara refugiulu la experimentatulu preotu Palumbus, care trecea de versatu in art'a fermecatoriei. Acesta ordona junelui barbatu, ca la o o^ra ficsata se se duca la unu locu cu ruine din Roma vechia, la o respante in care se intalnescu patru strade si se astepte acolo in tacere pana ce va trece pe acolo o processiune, la sfirsitului careia va merge o fiintia maiest^osa intr'o trasura si aceleia elu se 'i dea scris^orea pe care 'i-o inmanuase magicianulu. Junele barbatu urm^o ordinului primitu si vediu o processiune compusa din o^meni de t^ote etatile, de ambele secse si de diferite conditioni; unii erau calari, alti pe josu si ^oerasi alti in trasuri. Unii erau tristi, ^oera alti veseli. Intre acestia se afla o femeia provocat^ore si inpertinenta, care calarea pe unu asinu. Inbracamintea ei era asia de transparenta incatu parea, c^o este nuda. Perulu ei lungu, care cadea in bucle undulate pe umerii si pe spatele ei, era prinsu cu o diadema de auru si cu o bicusica de auru isi intia animalulu pe care calaria. La finea processiunei apar^o o fiintia inalta si maiest^osa, intr'unu caru triumfalu presaratu cu smaragde si perle. Ac^esta intreba pe junele barbatu, c^o ce cauta elu acolo. In tacere elu 'i presenta scris^orea sa, pe care demonulu nu cuteza se 'i-o refuse. Indata dupa ce-o ceti isi redica manile spre ceru esclamandu: „Atotopoternice D-dieule, catu tempu vei mai suferi scleritatile farmecatoriului Palumbus?“ Dupa aceea tramise indata pe doi inisi din suit'a sa, ca se ia cu forti'a inelulu junelui barbatu dela aceea femeia cu peru lungu si se'lu dea posesorelui seu, a carui legatura cu lumea infernala fu astfelu desfiintata.

Adesea se intempl^o in evulu mediu, ca feci^orei Maria se 'i se consacre unu inelu. Monstrelet ne istorisesce, c^o Ludovicu de Lucsemburg la m^ortea sa prin supliciu subtu Ludovicu alu XI, au trasu de pe degetulu seu unu inelu cu diamante pe care 'lu inmanua confessorului seu, rogandu'lu se'lu puna in degetulu unei ic^one a sf. feci^ore Maria, ceea ce 'i se si promise.

O istoria ce s^emana cu aceea a dieitiei Venus ne inpartasiesce si Caesarius din Heinsterbach.

Ori catu de micu si neinsemnatu ni s'aru parea inelulu, din cele espuse pana aci vedemu, c^o elu a jucatu si mai j^oca inca si acuma unu rolu nu tocmai neinsemnatu in istori'a civilizatiunei pop^oraloru. Pentru ca se ne convingemu despre desvoltarea ce a luat figur'a si ornamentarea inelului n'avemu decatu se intramu in magazinulu yre-unui giuvaergiu,

séu in cabinetulu vreunui anticaru si se admiramu art'a si geniulu omenescu care s'au concentratu asupra acestui micu giuvaeru ce se numesce inelu.

I. G. Baritiu.

Obiceiuri superstitiose din poporu¹⁾.

Poporulu român, ca descendentu alu poporului romanu, poseda in sine multe obiceiuri ce au ramas traditionalu dela strabunii loru, cari privéu augurile²⁾, ca pe niste interpreti ai dieiloru; crediendu in ele cu atata tarie, incatu nu întreprindéu nici unu lucru insemnatu, fara a nu le consultá, si a nu conchide dupa ele, pe succesulu aceluorú întreprinderi. Conchiderea se facea dupa cantarea paseriloru, form'a sborului si a apetitului cu care mancau, mai cu séma puii cei sacri³⁾; si dupa semnele ce se aflau in intestinele (matiele) victimeloru. Istori'a ne arata multe esemple despre acestea augurii, séu semne prevestitóre de cari se tienéu romanii. Spre a'si potea face cineva o ideia clara despre ele, vomu citá una: Anibalu constrangandu pe regele de Prusias⁴⁾ a se lasa la batae cu romanii, acesta se scusa, dicédu: cá victimele se opunu; la care adaoga Anibalu cu indignatiune: „Ce! preferi mai multu semnele dela unu berbece, decatu sfátulu unui betranu generalu⁵⁾?”

Ómenii de statu incepura fórté de timpuriu a nu mai da nici o inportantia acestoru augurii, recunoscédu-le de superstitiuni vane. Cicerone chiaru scrise o carte contra loru, prin care se desvelea vanitatea sciintiei augurice⁶⁾; dar' poporulu romanu remase atatu de tare atasiatu de ele, incatu dupa mai multe secole, se afla inca existandu in elu, ca trecute traditionalu din parinte in fiu si astfelu au venitu pana in dilele nóstre, dupa cum se póte proba in-

¹⁾ Reproducemu cu multa placere acestu articolu, felicitandu pe autoriulu seu pentru curagiulu si inteligenti'a cu care combate ca unu alesu din cei chiamati, superstitiunile inca ecsistande la poporulu nostru. Dea D-dieu ca se afle multi imitatori pe acestu terenu. Da, da! lumina si adeveru, acestea sunt lucrurile pe care le asteptamu cu toti dela clerulu nostru inteligentu si liberalu. I. G. B.

²⁾ „Augurii“ séu semne prevestitóre se numea form'a cu care sburau paserile, cantarea loru, apetitulu si directiunea mersului loru. De aseminea se dicéu augurii fenomenile aerice, precum: fulgerile, furtunele, tunetele etc. Originea acestoru superstitiuni fu in Chaldea, de unde trecú in Grecia, in Etruscia si in fine la romani, dela cari au ramas si intre poporulu român, descendentii romaniloru. Adunatur'a acestoru semne prevestitóre s'au numitu „sciinti'a augurica“ care fu fórté de tempuriu sgduita — Dict. de sciences et. litter. de Bouillet ed. Paris 1870 p. 127.

³⁾ „Puii sacri,“ se numeau pui de gasca (bobocii), cari se nutréu in Capitoliu. Romanii judecau succesulu tuturorú întreprinderiloru loru dupa sborulu si apetitulu acestoru pui.

⁴⁾ Prusias este apolitie in Bithinia din Asia Mica.

⁵⁾ Vedi Dict. de sciences occultes p. 146 ed. Paris 1846 din Encycloped Theol. Migne.

⁶⁾ Cicer. De devinat. lib. II. n. 149.

destulu de claru din observarile, si practicarile superstitiose, ce exista in mass'a poporului român, care, ca descendentu alu poporului romanu, a posedatu si tóte obiceiurile lui, cu tóta sfortiarea christianismului, ce invetiandu cunósterea de D-dieu, a combatutu totu-dé-un'a si cu tarie acestea superstitiuni vane.

In urmarea acestoru premise, noi ne vomu sili, dupa putere, a arata pe cele mai insemnate din aceste lucrari superstitiose existinde in poporu, si a le declara ce sunt ele in sine incesi — cum se considera de persónele distincte, si ce decide St. Biserica asupra celoru ce le practica.

I. Lucrarile superstitiose ce exista in poporu sunt nenumerate; dar tóte sunt acompaniate de constantie, ce n'au insine nici o virtute spre a produce efectele sperate. De exemplu, cá: cantarea cucului ar face pre cineva fericitu, de s'ar intempla se'lu audia cantandu'i in fatia, si ar avea asupra sa óre-care moneda in momentul candu avu fericirea a'lu audi cantandu pentru intaia-óra in acelu sesonu.

II. Efectele acestea pretinse, prin sine incesi nu se potu atribui intr'unu modu rationalu, nici puterei lui D-dieu, nici puterei physico-naturale, cá-ci aru fi ridicolu a se atribui puterei divine predicerile dupa sborulu paseriloru (Augurii), si a dileloru faste, si nefaste (norocite si nenorocite), dupa intelnirea in drumu cu persóne sau animale dise cá aru fi de rea insemnare, precum iepurile... etc. — cari tóte sunt in sine numai niste cursuri ordinare a circumstariloru, éra alt'a nemica: dupa cum le au consideratu tóte persónele distincte, atatu civile catu si eclesiastice; in urm'a carora St. Biserica le a condamnatu directu, ca pe nisce adeverate falsitati, — cá-ci de si s'au facutu de multi, prin puterea diavolului, óre cari fantóme (inchipiuri), ce le dá titulu de minni, spre insielarea publicului, dar acestea in curendu au fostu cunoscuté de falsitati, din caus'a nerealizarei loru.

Lucrarile superstitiose ecsistende deja in poporulu romanu, pana in diu'a de astadi, sunt fórté multe; dar noi vomu aminti numai pe cele mai principale, precum: Aruncarea de carlige afara de locuintia in vreme nourósa, spre a se face tempu frumosu. Infigerea sabiei in catargulu corabiei spre a inceta fortuu'a. — Lovirea la frunte cu fórtécele, pentru seculu femeninu, si cu feru pentru celu masculinu, in tempulu de uraganu spre a inceta vijeli'a, candu este cu plóia torentiala si cu tunete. — Punerea unui feru intre dinti, in tempulu tragerei clopoteloru din sambata Mare spre a nu avea dorere de dinti. — Legarea la mana cu atie numite „Martisióre“ la intaiu Marte spre a lega nenorocirile viitóre si a scapa de ele. — Tienerea a 9-a Joi dupa Pasci in onórea lui Jupiter, parintele dieiloru pagani, spre a'i implora protectiunea de a nu tramite grandina asupra recolteloru¹⁾. — Nelucrarea dileloru vinerei de seculu

¹⁾ Ómenii póte au venitu la acésta cugetare, cá in momentele baterii pietrei (grandinei), nu se vedu fulgerile, ca

femeninu, dupa invetiatur'a vrajitoriloru, cari consacrand'o representatiuniloru loru misteriose, o declarara, contra spiritului Crestiniloru, de nefasta (nenorocita), cari o respectau din caus'a mortiei Domnului nostru Isusu-Christosu pentru rescumperarea nemului omenescu. Vrajitorii, mai adaogau o falsitate ca: „ori ce lucrare inceputa in diu'a Vinerei nu rensiesce.“ Acésta cauza, vana in sine, facu pe femei, ca pe niste slabe de caracteru, de a nu cose vinerea pana in diu'a de astadi¹⁾. — Ungerea cu usturoiu a tîtineloru casei pe la dilele din mijloculu si finitulu lunei Noembrie, adeca la St. Filipu si la St. Andrei: in cea d'antaiu spre a nu se ataca animalele domesnice de bestiile selbatice; iar in cea de a doua spre a opri intrarea in casa a strigoiloru²⁾ de a nu ataca noptea pe persónele ce dormeu acolo. — Stricarea oglindii, intemplete in casa, se credea ca ar' produce o mare nenorocire, etc. La acestea superstitiuni se mai raporta si obiceiurile de cautarea noroculu in oglinda, carti, bobi³⁾, ghioci etc. ce se practica mai multu de femei betrane (babe), care 'si tienu intre-

in timpurile altoru ploi, ci numai o intunecime si unu sgomotu teribilu, ci a evea pare a arata urgi'a divina; pentru care ii zugravea pe Jupiter tienendu fulgerile in mana, ce insemna divinitatea indignata pe ómeni din caus'a gresialeloru loru.

¹⁾ Dict. de sciences occultes pe 800 ed. Paris 1852 din Encycloped. Theolog Migne.

²⁾ Numele de strigoi se dá la ómeni morti, ingropat¹⁾ de mai multa vreme; si cari se credeu, de cei antici, ca durchurile loru aru veni in timpul noptii, si aru intra in corpurile loru; si astfeliu aru esi din mormentu, si aru maltrata pe ómeni si animale ce le aflau dormindu, sugendu-le sangele, mai cu séma la rudele loru. Timpulu, in care credeu, cei vechi, ca potu umbla strigoii, era de cu séra pana la miediulu noptei, candu se ducea de se ascundea in mormintele loru, umflati de sange atatu de tare, in caú in urma le curgea pe gura, pe nasu si pe urechi, pentru care cauza se credeu, ca adesea-ori s'ar' fi aflatu asemenea cadavre de strigoi innotandu in sange in sicriile loru. Dict de sciences occultes p. 784 ed. Paris 1852 Encycloped. Theol. Migne.

Dar mie mi se pare, ca: lumea ar fi venitu a crede acésta ingrozitoare fapta din caus'a unoru liliéci, fórte mari, si cari astadi se mai afla numai prin America, numiti vampiri, adeca strigoi. Acestea animale de zona calda, ca nocturne, locuescu diu'a prin locuri ascunse, precum ziduri vechi, ruini, cimitiruri, etc. de unde esindu nóptea se apropie de ómeni si animale, ce le afla dormindu, asia de linu, incatu nu le simtu persónele adormite; si atuncea le face o mica rana pe o vîna de unde le suge sangele, inse cu asia finetia incatu nu se potu tredi din somnu: si de nu se intempla ca vre-unu evenimentu se'i destepete, atuncea potu chiaru si mori, séu a remanea ca lesinati din caus'a curgerii sangelui. Vedi operile lui Buffon tom. II. p. 97 ed. Paris 1850. Din fric'a de strigoi, ce domina lumea antica, se conchide ca acesti liliéci au fostu in anticitate si prin Europ'a — inse nu erau cunoscuti de ómeni ca animale sburatóre — si din caus'a ca ei esia de prin locuri ascunse, ca cimitererele, ce erau pline de gauri si pesceri, se credeu a fi sufletele mortiloru, cari efectaiu acelea rele.

³⁾ Bobi, grauntie de porumbu séu papusioiu.

tinerea vietiei mai multu cu falsitati; precum: descantece, vraji, fapte inmorale, etc.

Tóte acestea superstitiuni ecistinde in poporu, ca o remasitia a idolatriei, sunt slujbe satanice, de cari s'a lepadatu totu crestinulu la St. Botezu, dicendu inaintea preotului: „Me lapedu de satan'a, de tóte lucrurile lui, de toti ingerii lui, de tóte slujbele lui, si de tóta truf'a lui¹⁾.“ Prin urmare toti cei-ce practica acestea obiceiuri idolatrice, pe tacute inbracisiédia din nou formele idolatriei, si se lapeda pe nesimtite de angajamentulu facutu la St. Botezu, ce este isvorulu vietiei; dupre cum dice insusi Ddieu, prin gur'a profetului Ieremi'a²⁾. „Pre mine isvorulu vietiei m'a parasitu si s'au sepatu loru-si fontani surpate, cari nu voru tienea ap'a“... si au schimbatu marirea mea, in acelea dela cari nu se voru folosi³⁾: adeca, in superstitiuni desiarte.

Observatorii si practicatorii acestoru obiceiuri superstitiose probésa renuntiarea loru de angajamentulu facutu la St. Botezu, ca se voru uni cu Christosu, inca si prin unu faptu vediutu, ecercitatu contra preotului, inaintea caruia ii au incheiatu acelu angajamentu alu unirei loru cu Christosu: ca-ci ca dintr'unu instinctu, in ei ur'a cea catra D-dieu omulu isbuenindu (chiaru póte fara sciinti'a loru), socotescu intelnirea cu preotulu de o rea prevestire; pentru care, candu trecu pre langa unu preotu, arunca in urma-i cu pae, sau burueni, séu facu alte gesticulatii ridicole, ca cum ar marturisi publicu, ca se lépada de acelu daru, ce l'a primitu solemn in cas'a Domnului prin o persóna ca ceea ce trece, investita cu darulu preotiei. Deci cuventulu lui D-dieu disu prin profetulu Ieremi'a, trimite pe aceste persóne, cu nume de crestini, la pagani spre a vedea si observa de se facu intre pagani unele ca acestea, dicendu: „Treceti in insulele chetimulu, si vedeti, si in kidaru trimiteti, si socotiti fórte, si vedeti de si-au schimbatu paganii Domnediei sei; si asia nu sunt Domnediei; iar poporulu meu a schimbatu marimea mea in acelea dela cari nu se voru folosi⁴⁾.“

Dar pentru a nu se para ca noi amu accentuatu prea tare cuventulu, asupra acestoru crestini, cu fapte de pagani, lasamu se se audia, in acésta privire, insusi cuvintele St. Ioanu Chrysostomu⁵⁾ ce au fostu pronuntiate catra poporulu Antiochianu: „Pompe satanice,“ dice elu, sunt theatrele, circurile, observarea dileloru faste si nefaste, predicerile, si ghiciturele. Dar' cei ce observa acestea intreba: Ce reu potu aduce? La care noi respundemu: Vedi pe unu bietu omu, esindu din cas'a sa, uitandu-se in-

¹⁾ Vedi Molitfelniculu la ceremoni'a lapedariloru de diavolulu dela St. Botezu.

²⁾ Ieremi'a c. II. 3.

³⁾ Id. c. II. 10.

⁴⁾ Ieremi'a c. II. 10.

⁵⁾ Christom homil. XXI. ad populum Antiochen. tom. I. p. 241—245. ed. Francof.

crucisiatu (chiorisii), séu schiopatandu, si indata conchidi, de aci, o rea prevestire. Acesta este o pompa satanica; cà-ci nu intelnirea omului face ca diu'a se fia buna, séu rea, ci vetuirea in pecate. Deci candu vei esi, padiesce numai unu singuru lucru, adeca a nu te intelni cu pecatulu, cà-ci elu este care ne face a cadea, si atuncea se fi siguru, cà nici insusi diabolulu nu te va potea ataca. Dar ce dici? vedi unu omu si conchidi unu reu; inse nu vedi si curs'a diabolésca, cà te face inamicu aceluia ce nu'ti a facutu nici unu reu? Cum te constituesti adversariu fratelui teu din o cauza nedrépta? D-dieu ordóna de a iubi chiaru si pe inamicii nostri, tu inse te faci adversariu si aceluia ce nu te a vetamatu intru nemica; nici ai de ce se'lu acuza; si nu cugeti catu de mare e ridicolulu? catu de mare e rusinea? dar' inca catu de mare e pericolulu? Asiu spune si alta ridiculositate, dar' me rusinezu, si me inrosiescu: inse me voiu fortia a o spune pentru mantuirea vóstra: de intelnesti o fecióra, dici diu'a imi va fi nefolosítóre, ér' de intelnesti o curtesana, dici va fi folosítóre, buna, si plina de multu castigu; vedi si aci cum diabolulu ascunde fraud'a, ca se despretiuimu pe cea modesta, si se stimamu, si se preferimu pe cea nerusinata — Dar ce se mai dicemu despre cei-ce intrebuintiéza descantece si legaturi, si cei ce incungiura cu panglice monedile de arama a lui Alesandru Macedonu, ce au figuri de capete si de picióre. Imi veti dice póte: acestea sunt sperantiile nóstre; cà-ci dupa cruce si mórtea Domnului n'avemu speranti'a mantuirei in imaginea regelui? Dar' ce! nu sci catu de multu crucea a adusu lumea la deseversire? mórtea a nimicitu, pecatulu a stersu, iadulu a golitu, si poterea diabolului a sdrobitu. Au dóra sanetatea corpului ne e promisa prin o credintia demna in ea? tóta lumea a insufletitu, si numai tu singuru nu credi in ea? si de ce pedépsa n'ai fi demnu, spune'mi? càci nu numai porti la tine legaturi de atia (baere), si descantece, dar' inca conduci in cas'a ta si pe betranele cele betive, si cu mersulu cocosiatu, spre a'ti ghici noroculu; si nu te rusinedi, nici te inroresti de astfeliu de pricepere, dicédu; Sciu ce facu? Dar' mai grea este erórea candu o scimu, si nu ne indreptamu. Deci unora ca acestora paranduli-se, cà se voru potea scusa, dicu: crestina este muerea ce discanta, si nimica alta nu vorbeste in discantece decat de numele lui D-dieu. Pentru acesta chiar' o urascu si o despretiuescu: cà-ci cu numele lui D-dieu se serveste in discantece; si ceea-ce se dice a fi crestina, face lucruri pagane. In fine si demonii marturiséu numele lui D-dieu, dar' cu tóte acestea totu demoni remanu; si de si dicéu lui Christosu: „sciu-te pre tine, cine esti, santulu lui D-dieu“ dar' elu totusi ii mostra si 'i alunga. Pentru care ve rogu chiar', a ve curati de acésta eróre, si a padi cuventulu ce vomu dice: ca pe unu toiagu in care te radimi. Si dupa cumu nimene din noi, nu indrasneste a se presenta in piatia, fara incaltiaminte sau

fara haina, de aseminea fara cuventulu acela, nici odata se nu mergi in publicu; dar' si candu vei trece pragulu vestibulului (pridvorulu) se pronunti mai intaiu acestu cuventu: „Lapedu-me de tine satano,“ de pompele si slujbele tale, si me unescu cu tine Christóse. Astfeliu in catu nici odata se nu esi fara acésta glasuire; acesta fie tie toiagu, armatura, si turmei de tarie si cu cuventulu acesta inchipueste cruce pe fruntea ta: si tacendu astfeliu nu numai omulu ce te va intelni, dar' nici insusi diabolulu nu te va potea vatama in nici unu modu; vediandu-te pre tine cà te areti pretutindenea intaritu de acésta arma.“

St. Ioanu Crysostom enumerandu in alta homilié mai multe de acestea superstitiuni le declara espresu de „obiceiuri papane,“ dicédu: „Multe din obiceiurile pagane se pastréza de ori-cari din ai nostri; precum sunt: „vrajile, predicerile (auguriile) prevestirile (cobiturile), observarea dileloru, grija despre faceri, si biletele cele pline de tóta impietatea. ce le punu pe capetele copiiloru, indata ce sunt nascuti“).

In fine St. Biserica, ca mama duiósa, totu-deaun'a a ingrijitu de fii sei, aratandu-le cà tóte obiceiurile superstitióse sunt numai niste falsitati, servindu numai spre a indeparta omenirea dela D-dieu, si a o conduce in eróre; pentru care pe cei ce nu voiau a se corecta ii fulgerau cu anathema, dupa cum se vede din mai multe concilii. Asia conciliulu din Laodicia tienutu la 364 in canonulu 35 decide: „De se va afla cine-va zabovindu-se in idolatri'a acésta ascunsa (superstitiuni) se fia anathema; cà-ci a lasatu pre Domnulú nostru Isusu Christosu si a venitu la idolatrie.“ Ér' prin can. 36 ordona a nu primi nici in Biserica, nu numai pre cei ce le facu, dar' nici pe cei ce le pórtá, dicédu: Nu se cuviue... a fi vrajitoriu, descantatoriu, astrologu, séu a face baere, ce sunt legaturi ale sufleteloru loru ér' pe cei-ce le pórtá, amu ordonatu se se alunge din Biserica.“ Acésta alungare din Biserica o repetesce si Sinodulu alu VI-lea de a tóta lumea, tienutu la 691 in Trul'a²⁾, dicédu prin canonulu 61: „Cei-ce se dicu alungatori de nouru, vrajitori, strejuitori si fermecatori, remanendu in acestea, fara a se schimba séu a se feri de acestea perdietóre si paganesti mestesiuguri: decidem cà cu totul se se lapede dela Biserica, precum si santele canone invatia: Cà ce impartasire are lumin'a cu intunereculu, dice Apostolulu? séu ce insotire este Bisericei lui Christosu cu idoliu? séu ce parte este credinciosulu cu celu necredinciosu? séu ce unire are Christosu cu Veliaru³⁾.“

¹⁾ Chrisost, comment in galat. p. 789 ed. Francof. Vedi Bingh. G. b. XVI. c. V. § 8. tom. 7. p. 265.

²⁾ Corint. c. VI. v. 14, 16, 15.

³⁾ Canóne disciplinare de acestea se afla fórté multe in totu decursulu seculorlu in carii St. Parinti au cautatu a sterge idolatri'a. Vedi Pidalion ed. M-tire Nemptu an. 1844. fil. 189, 186 etc.

Din acestea canóne se constata in destulu de claru, că St. Biserica nu considera in numerulu crestiniloru pe cei-ce practica aceste obiceiuri superstitioase, ce suntu remasitie ale idolatriei, pana candu nu se voru lapeda de ele, nu voru nisui cu tota inim'a catra D-dieu.

(Biseric'a Ortodoxa Romana Nr. IX. 1878).
Arch. G. Rasican.

Consideratiuni ortografice¹⁾.

Pana candu ortografi'a romana se tracta numai din punctulu de vedere alu pareriloru particulare, nu era strainu lucru d'a vedea mai la fia-care cate o procedere voluntaria, si de aceea era lesne de a lasa pe fia-care in mil'a lui D-dieu se scrie cum i place.

De candu inse cestiunea ortografica deveni de a fi pertractata formalu in corporatiunile literarie prevedute cu autoritate competenta; ori-ce incercari, de a altera, de a modifica, de a indrepta decisiunile acelora, potu fi in sine juste si laudavere, dara nici decum datatorie de mesura.

Déca nici in punctulu literariu nu vomu sci se ne infacisiamu in lume intr'unu vestmentu uniformu, ci fia-care se va intrece de a se imbraca dupa placu si capritiu in haine de tote colorile si croiturile, — vomu deveni ridiculosi.

Spre a se evita o atare aparitiune deplorabila e neaparatu de lipsa, ca fia-care literatu, aiba elu catu de juste pareri ortografice si limbistice, pana candu acele si-ar' poté elupta intimpinarea generala, se'si subordoneze contemplatiunile — se nu dicu pasiunile sale — hotaririloru aduse prin autoritatile chiamate spre deslegarea diferintieloru literarie.

Asia au urmatu si celelalte natiuni sorori: frances'a, italian'a etc. Ele s'au subordinatu hotaririloru aduse prin societatile loru literarie, prin academiile de sciintie etc.

Vai de natiunea unde lipseste spiritulu concordiei si alu disciplinei!

¹⁾ Anarchi'a de mai nainte ce domina in gramatica si orthographia, mai virtosu de 2 ani incóce se prefacu in specie de rebellione. Astadi nu mai curge discussiunea asupra celor doue principie, etymologicu si foneticu, ci sunt lovite si despretiuite chiaru si cele mai simple regule ale limbei. Sub pretextu de a facilita lectur'a in limb'a romana, un'a scola noua (??) tinde a restaura scrierea cu litere slavone intru tote privilegiale de care se bucurase ea asupra limbei si natiunei nóstre pana in acestu secolu. Muscalii si toti slavii trebuie se simtia cea mai placuta satisfactiune la vederea acestei reactiuni pornite dela Iasi la Bucuresci si de acolo in Transilvani'a meridionale. Intre altii, dn. cav. Ioanu Puscariu ne potendu trece cu vederéa acea reactiune fórte ecuivoca o intempina in „Famili'a“ dela Nr. 42 inainte cu argumente demne de acea reactiune. Noi ne tiemem de datoria nationale a reproduce acelu tractatu alu dlui Puscariu in acestu organu alu asociatiunei transilvane etc.

Red.

Se vedemu mai de aproape cum se urméza la noi?

Scimu că romanii asiediati aici in regiuni, ce au cadiutu curendu (ca se ne esprimu cu unu cuventu diplomaticu modernu) din sfer'a intereselor latine, — dupa ce se folosira la inceputu de literatur'a protoparintiloru dela Roma, — trebuira mai tardiu se se impretinéscu cu a greciloru bisantini, apoi sub confederatiunea bulgara-romana dela Dunare fura necesitati se adopteze literatur'a slavica cu literile lui Cyrilu. — Slovele lui Cyrilu si metodiul au slavisatu peninsul'a Balcanica, si era se ne cutropéscu si pe noi cei de dincóce de Dunare.

Reformatiunea bisericesca cea grandioasa a lui Luther si Calvinu, care a risipitu intunereculu evului mediu, — a avutu o inriurintia salutaria si asupra literaturii romane intr'ata'a, incatu mai cu séma la indemnulu apostoliloru acestei reformatiuni in Ardélu¹⁾ se incepura traducerea si tiparirea cartiloru bisericesci in limb'a romana²⁾. Dar' la traducerea si tiparirea acestoru carti se intrebuintiara literile Cyrile, ce erau romaniloru deja cunoscute din cartile bisericesci slavone usitate pana atunci mai cu séma in biserica. Literile aceste, cum scimu, sunt curatu fonetice — si pentru aceea cu totulu necorespondetóre naturei limbei romane.

Trecerea unei parti a romaniloru la uniunea cu biseric'a catolica apusana a adusu pe mai multi tineri, trimisi pentru studiile teologice la Roma, in contactu mai de aproape cu literatur'a limbelor latine.

Resultatele cele incuragiatóre a compararii limbei materne cu limb'a latina si cu celelalte limbi sorori, si — se vorbimu sinceru — poté că si unu stimulu proselitisticu de a atrage mai lesne pe toti romanii sub jurisdictiunea papala, — au indemnatu pe barbati esiti din scól'a „de propaganda fide“ de a se ocupa totu mai seriosu cu ideia inlocuirei sloveloru cirilice cu literile latine; — ceea ce li-a succesu pe deplinu³⁾.

Se intielege de sine, că transitiunea acésta a limbei dela slovele fonetice la literile cu caracterulu celu pregnantu ethimologicu, nu a potutu percurge fara obstacule insemnate.

Nou'a literatura trebuia mai intaiu in gingasi'a ei impubertate, ca si copii cei mici candu incepu a ambla, se fia sprijinita mai antaiu de subiori, de mani, de degete, in fine macaru de unu batiu séu si de unu singuru paiu, pana candu deveni la consciin-

¹⁾ Luca Herschel, Nicolau Forró, Franciscu Geszti (1850) vedi Analectele lui Cipariu 1858 pag. XVIII.

²⁾ Siagun'a in istori'a sa bisericesca, Sibiu 1860 II. pag. 69, arata că romanii in alu XII-a seclu ar' fi avutu liturgi'a tradusa in limb'a romana.

³⁾ Si asia potemu afirma fara sfiela, că pe langa tote calamitatile si pagubele cele nenumerate, ce le-au suferitu romani in luptele religioase si confessionale. Reformatiunea ni-a redatu limb'a, éra asia numita Unatia i-a pregatitu calea, d'a se redica la demnitatea, ce i se cuvina in seri'a limbelor neo-latine.

ti'a poterei sale proprie, — apoi se fia impacata in catu-va si cu traditiunile ei fonetice a le sloveloru de mai nainte, — mai folosindu-se ici colea si de cargi proptitoare ca schiopii si ologii.

De aci se esplica, cã primii plasmuitori si apostoli ai literiloru latine in limb'a romana cu Samuilu Claiuu, Petru Maioru s. a. in frunte, indata la inceputu s'au vediutu necesitati de a lua refugiulu la diferite semne tonice si fonetice, puse parte de asupra vocaleloru, parte de desubtulu consonantelor.

Scól'a acést'a asia dara mai potrivitu s'ar' poté numi a „impubertatii etimologice,” decatu a „Fonetisitoru” séu si a „nouvei directii”¹⁾.

Indata inse ce literatur'a nóstra s'a apropiatu de stadiulu maturitatii, n'a mai avutu lipsa nici de paie^{le} si betigasiile seducátorie ale copiiloru, nici de cârgile schiopiloru si ologiloru, — ci emancipandu-se de tóte coditiile si cornitiile dobitocesti, s'a infacisiatu in virtutea maturitatii sale cu vestmintele adevratu nationale.

Asta infacisiare a fundatu scól'a ce s'aru poté numi a maturitatii etimologice.

Pe terenulu acesta a mersu mai departe — potemu dice — pré departe A. T. Laurianu cu „Tentamen criticum” etc. dela a. 1840, ce e unu opu mai multu pentru sciintia decatu pentru trebuint'a practica. Acésta carte este in limb'a nóstra aceea, ce este sciint'a anatomica in zoologia, care pune in stare pe naturalistulu d'a compune in teoria animalulu intregu numai pe urm'a unoru remasitie fosile. Ori cate imputari de ecstravantagie s'au facutu acelui operatu, elu va remané totusi unu capu de opera, unu monumentu eternu, unu farru luminatoriu alu literaturii romane.

Meritulu de a fi fostu adusa literatur'a etimologica in viét'i'a practica este a lui Ciparin. Elu, dupa ce adunã mai antaiu unu museu intregu de archeologia limbistica, pe bas'a acestoru monumente positive aflã si asiedia o sistema ortografica pe catu corespundietóre geniului limbei nóstre, pe atatu si simpla, practica, si usioru de invetiatu; — si asta insusire avantagiósa i facù posibilu, de a afla intrare succesiva in scólele si in afacerile bisericesti mai antaiu ale romaniloru greco-catolici; mai mare publicitate apoi i dadura „Organulu luminarii” pe la an. 1847—48. Comissiunea philologica conchiamata de regimulu austriacu in an. 1860 la Sibiiu, spre a stabili o ortografia romana cu litere latine, care se se intrebuintieze la publicarea legiloru si alte acte oficióse, — respingendu ortografi'a fonetica a lui Pumnul din Cernauti, — adoptã cu unanimitate ortografi'a Cipariana. — Asemenea facù si asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. Atunci Siagun'a, marele reforma-

toriu si restabilitoriu alu bisericeii ortodoxe romane din Ardealu si Ungari'a, decretã introducerea acestei ortografii si in afacerile sale bisericesti si scolare¹⁾. Acestu actu fu decidietoriu pentru unitatea si uniformitatea ortografica la romanii de dincóce de Carpati.

Ortografi'a etimologica a lui Cipariu fu eschisivu primita si intrebuintiata in tóte ramurile vietiei nationale, — in afacerile oficióse civile si bisericesti, scolarie si literarie, in jurnalistica cá si in comerciulu privatu alu toturorur romaniloru.

Pe candu se intemplau tóte aceste, romanii de dincolo de Carpati, vediendu cã la noi s'au introdusu literile latine cu succesu, le introducu si ei oficiosu in tóte afacerile lor publiche.

Ei, dar la densii inca nu era terenulu destulu de pregatitu, ca dincóce.

Ei aveau inca trebuintia de proptele pentru transitiune, cum avuramu noi mai unu seclu intregu. Asia si ei adoptara in modu transitoriu semnele ajutatórie, semnele asia numite fonetice, pe cari le folosiramu si noi pana le lapedaramu cu totul la an. 1860.

Societatea academica in Bucuresci mai apoi crediù de a fi sositu si acolo timpulu pentru introducerea ortografiei curatu etimologice.

Ea merse cu unu pasiu si mai departe decatu cei de dincóce cu ortografi'a Cipariana, — adoptandu — ceea ce lipsia aici — si duplicarea consonantelor, acolo unde le are limb'a latina. Asia ea ajunse in modulu scrierei pana cam stadiulu, in care venise pré corectulu ethimologu Ioanu Maiorescu, candu traducea legile austriace in limb'a romana²⁾, cele ce inse se tiparira numai cu slovele cirile — numite si civile.

Acestu salto mortale a societatiei academice, si zelulu celu ecscesivu alu unora — de a se apropia cu ortografi'a catu mai tare si mai ingraba de tentamen criticum alu lui Laurianu — provocara o reactiune apriga, care grupata pe langa stégulu asia numitei nouvei directii din Iasi, traseru caruti'a ortografiei in ecstremulu contrariu, voindu a perennã in literatur'a romana semnele fonetice pe de-asupra si pe de desubtulu literiloru, si cu ajutoriulu acestoru caractere parazitice a infrenã desvoltarea limbei in haterulu vre-unui dialectu de m a h a l a.

Nu ne indoimu, cã si acésta tentatiune, ca si celelalte multe incercari fonetice, precum a fostu cea nemtiésca a lui Molnar v. Müllersheim — cea unгурésca a directorului Fulea din Sibiiu, cea cecho-

¹⁾ Déca vechiulu s'ar' poté numi nou, apoi recurgera la slovele lui Chirilu ar' fi o directia si mai noua.

¹⁾ Cine ar' fi mai crediutu, cá dupa mórtea lui, reactiunea ortografica se iasa tocmai dela discipulii sei?

²⁾ Vedi intre altele: si codicele civile si. criminale austriacu etc. Vien'a 1858—60 — Dupa cum ni impartasieste D. A. Sturdza, in prefatiunea la Fragmentele istorice ale lui E. bar. de Hurmuzachi, si acestu celebru barbatu a conclucratu la traducerea amintiteloru codici.

lesiésca a profesorului Pumnul din Cernauti etc.¹⁾ va joca numai o rola efemera; — dar' atat'a bine va lasa si ea dupa sine, cà a moderatu in catu-va zelulu celu hyperbolicu alu ultraistiloru din castrele etimologice, facandu-i, cá — pe langa resónele sciintifice ale limbei — se tiena catu se póte — contu si de recerintiele publiculu vulgaru.

Reactiunea ce a produsu nou'a directia de dincolo in procesulu ortograficu n'a remasu fara reflexu nici dincóce de Carpati.

Unii dintre tinerii literati, mai antaiu cei dela „Foisior'a Tel. Rom.“ apoi cei dela „Albin'a Carpatiloru“ din Sibiu, — vedindu cu ochii regresulu literariu, ce l'a produsu passivitatea politica a romaniloru de dincóce, — si credindu, cà productele lor literarie numai asia se voru mai poté recompensa, déca — acomodandu-se ortografiei usitate dincolo de Carpati — le voru strecura mai lesne pe acolo, s'au simtitu indemnati de a se intórce éra la coditie si cornitie.

In catu isi voru ajunge scopulu, nu scimu! Dar' atat'a vedemu, cà acesti Neofiti — voindu se justifice pasulu, ce nuse póte denega, cà e unu regresu evidente, in locu se se radieme de singurulu acestu motivu in catu-va plausibile alu oportunitatii si necesitatii, — se nu dicu a speculatiunii, — au mai preferitu — ca toti neofitii si convertitii — de a se face apostolii cei mai zelosi ai dogmelor dela „nou'a directia,“ ce o-au fostu condamnatu mai nainte.

Cu reactiunea ast'a — asia dara — s'a inauguratu si la noi — cei de dincóce — scisiunea in ortografi'a romana. — Si de si pana acum atatu reuniunile literarie cu asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana in frunte, — apoi ambele biserice romane, ca si organele oficióse civile, apoi jurnalele (afara de cele doue neofite) etc. se tienu inca de ortografi'a etimologica ce s'a fostu adoptatu formalu de toti: totusi neofitii dela „Foisiora“ si dela „Albin'a“ sunt cei ce striga: cà nu ei, cei de ieri alalta ieri, au conturbatu unitatea ortografica, — nu ei cei particulari facu scisiunea in ortografia la noi, — ci toti ceilalti, cari se tienu de hotaririle obstesti de mai 'nainte.

Dar' — totusi — se nu gresiescu! — si ei se provóca la autoritate, si acést'a este afirmatiunea, cà majoritatea (intielege pe cei de dincolo de Carpati) sunt pe langa ei.

Se me ierte inse — d-loru, eu am cautatu se aflu dincolo o majoritate ortografica, si n'amu aflu.

¹⁾ Déca mi-aducu bine aminte, aparuse in ortografi'a romana si o secta francesa, care scria: „parents incelepts,“ in locu de: parinti intiepti etc.; — alta italiana, care duplica tóte consonantele si unde nu era trebuintia, precum: „tattameu arre sperranza;“ — pana si spaniolii au avutu representanti'a lor in cei ce voiau a introduce pe y in loculu lui i unde nu immóia pe d, s, t, precum in: dynte, syn-guru, tyneru etc.

alt'a, decatu la fia-care diariu, la fia-care carte — alta si ér' alta ortografia!

Fórte bine a obseevatu dr. Marienescu in tractatulul seu despre ortografi'a romana, cà: in Romani'a libera „Romani'a“ se scrie in mai multu de siepte chipuri: Ramânia, Romanía, Romfniá, Rumânia, Rumunia, Romaniea etc.¹⁾

Destulu cà din tóte aceste et quibusdam aliis — e constatatu pe deplinu, precum cà in ortografi'a romana — peste totu luat — a intratu unu dualismu, cu directiunea etimologica si cu „directia“ fonetica in frunte, — de cari ambele apoi se insira unu lantiu lungu de diferite secte si disidentie.

Lasandu-le pe aceste la o parte — fia-ne permis, de a examina pe scurtu armele si tactic'a, cu care se lupta cele doue castre principale pentru reportarea victoriei finale.

Si unii si altii facundu apelu la ratiunile sciintifice, pedagogice, economice si estetice: se vedemu pe langa cari inclinéza acele mai tare?

Ratiunea sciintifica. Trebuie se permitemu in generalu mai intaiu, cà motivulu principalu, pentru care s'au lapedatu slovele fonetice ale lui Cyrilu, si s'au primitu in literatur'a romana literile latine, a fostu ratiunea sciintifica, basata pe esperintia cà literile latine corespundu mai bine geniului limbei romane, decatu slovele cirilice cele intocmite pentru dialectele slavice.

Acést'a o recunoscem in catu-va si fonetistii, pentru cà si ei candu scriu, reducu cuvintele romane catu se póte la radecin'a etimologica a limbei latine. Si ei scriu „lapadați,“ si nu „lepădacz;“ „faceți“ si nu „fatsecz“ etc.

A recunósce asia-dara necesitatea ethimologica, si totusi a degrada literile la conditiunea slovelor celoru lapedate, acatiandu de ele totu soiulu de córne si códe: insemnéza de a denegá ratiunea sciintifica, pentru care scriu si ei cu litere latine.

Dar' fonetistii dicu, cà ei facu acést'a cu scopu: „de a scrie limb'a precum se pronuncia,“ prin urmare: „de a afla pentru fia-care sonu alu limbei nóstre liter'a corespondiatóre.“

Atunci i indreptamu, ca se se reintórne mai bine éra la slovele lui Cyrilu. Asia, de nu'si voru ajunge scopulu pe deplinu, celu putienu nu voru avea ocaziune de a insulta literile latine.

Cu ajutoriulu acestora nu voru ajunge la tienta asia — dupa cum isi intipuescu ei — nici atunci, déca pe langa córnelu si códele ce le-au alesu voru mai acatia la fia-care litera inca si aripi de síndila.

Pronunciarea in limb'a romana e — ca si in celelalte limbi — atatu de variabila, in catu ar' trebui cate o ortografia speciala pentru fia-care tienutu, pentru fia-care satu si orasiu, pentru fia-care omu amesuratu limbei mai gróse séu mai subtire, a na-

¹⁾ Vedi „Foisior'a Tel. Rom.“ 1877 pag. 62.

sului mai lungu ori mai scurtu, a dintiloru mai ascutiti ori mai stirbiti, a buzeloru mai umflate séu pungasite etc.

Éra a primi vre-o idioma de prin vre unu suburbiu — fia chiar' din Iasi ori Bucuresci — in detrimentulu unei pronunciaru mai corecte din alte locuri — fia acela chiar' si unu satu modestu de romani originali; socotescu că nu ar' fi nici rationalu, nici scientificu.

Ce ar' fi de limb'a noastră, déca amu fi primitu noi vre-unulu dintre multele idiome ale sale: precum e d. e. dialectulu celu odinóira grecitu din Bucuresci, séu celu slavizatu din Iasi, séu celu ungurizatu dela Selagiu, asia dupa cum ni le infacisíeza scriptele de pe la inceputulu secului nostru?

(Va urma).

Asilulu proscrisiloru.

Dupa: Otto Henne — Am Rhy'n.

Este unu farmecu poeticu si particularu, care pre langa miseria si suferintiele loru, incongióra pe aceia, cari pentru convingerile loru sunt siliti se parasésca patri'a loru iubita. Nici o alta tíera, n'au vediatu in decursu de aprópe o miie de ani, numeru mai mare din acesti nefericiti, si totusi demni de a fi invidiatu pentru suferintiele loru incercate pentru o cauza drépta, ca mica Elvetie, care inca fórté de timpuriu isi o considera, nu numai ca o datorie, ci chiaru ca unu dreptu legitimu de a da asilu ecsilatoru politici si a'i apara in contra persecutoriloru. D'abea in tempulu din urma au inceputu se rivalizeze in privinti'a acésta Americ'a si incatuva si Angli'a, in tempu ce statele monarchice ale continentulu europénu au datu unu contingentu numerosu de proscrisi, fara ca ele se fi primitu, si acésta din cause prea lesne de intielesu. Anume Germani'a si Rusi'a se bucura de renumele nici decum demnu de a fi invidiatu, de a nu fi oferitu nici odata asilu vreunui refugiatu politicu.

Primulu proscrisu de insemnatate mai mare, care au aflatu asilu in Elveti'a, au fostu renumitul reformatóru si martiru Arnold de Brescia. Condamnatu fiindu ca ereticu la unu conciliu din Roma, pentru că cutezase se debatese si se combata coruptiunea si putredineua bisericeii, elu fugi la anulu 1141 preste Alpi, se asiediá in Zürich, unde fiindu scutitu, doctrinele lui aflara o aprobare fórté viia, atatu la cetatieni, catu si la locuitori de prin pregiuru. Inse dupa patru ani de ecsiliu, crediendu, că se potea reintórcé fara pericólu in patri'a sa, se duse la Rom'a unde proclama républic'a. Pap'a chiemandu in ajutoru pe marele Friederic Barbarossa, acesta isi paté renumele, lasandu pe Arnoldu se fia arsu pe rugu si cenusi'a lui se fia aruncata in Tibru.

Pe timpulu reformatiunei Elveti'a primi doi refugiatu de niste caractere cu totulu opuse, de si avéu

acelasiu nume din botezu. Ambii apartienéu castei aristocratíei germane, numai cu aceea deosebire, că unulu era unu principe, care se inavutise prin inpilarea si despoierea poporului, éra celalaltu unu cavaleru ajunsu seracu in urm'a persecutiuniloru celoru puternici. Principele era seracu de spiritu, cu atatu mai avutu era spiritulu cavalerului. Acestia erau: ducele Ulrich de Württemberg, care inzadaru se incerca se isi recucerésca tíer'a sa cu ajutoriulu Elvetianiloru, éra celu de alu douilea era Ulrich de Hutten, a carui corpu si spiritu infrantu si sdrobitu aflara repaosu pe incantatórea insula Ufenau in apropierea lacului dela Zürich. Acestora urmara apoi victimele resbóieloru hagenote intre care se afla si reformatoriulu Calvinu proscrisu din patri'a sa prin inqvistitiunea catolica, pentru ca apoi prin caracterulu seu demonicu se ajunga a fi elu insusi unu inqvistoru protestantu in Geneva, care i oferise la inceputu asilu. Acestoru refugiatu le urmara alti, candu pe tempulu domniei despotice si crunte a lui Ludovicu XIV din Franci'a au fostu revocatu edictulu de Nantes. Dupa aceea incependu a se inflacara ideile revolutionare in Franci'a, marele profetu alu democratíei L. I. Rousseau isi au mancatu panaa ecsiliulu pe o insula din Elveti'a, unde pana in diu'a de astadi se pastréza camer'a in care a locuitu marele filosofu.

Pe candu in vestulu Europei unu poporu isi guilotina pe monarchulu seu, in ostu se asasina unu poporu. Primulu erou alu acelui poporu, care presimtiendu esclamase „Finis Poloniae,” au aflatu unu asilu la Solothurn si pana in diu'a de astadi pelegrinédia nefericítii sei compatrioti la mormentulu lui Kosciusko. Numerulu ecsilatoru, pe cari revolutiunile seculului presentu i-au indreptatu spre fruntariile ospitaliere ale Elvetíei, este legiune. Cine este in stare se numere natiunile si se numésca numele loru?

Mic'a Elvetia au sciutu se isi apere in toti tempii dreptulu ei de asilu, chiaru si in contra statelorü celoru mai puternice. Fia ca se sosésca odata si acelu tempu, in care libertatea si dreptulu se fia in totu loculu domnitóre, asia ca se nu mai ecsiste nici ecsilati si nici asile!

I. G. Baritiu.

Nr. 141—1878.

Procesu verbalu

alu siedintii sectiunei filologice din 10 Iuliu 1878, sub presiedinti'a dlui presiedinte Timoteu Cipariu, presenti fiindu membrii inscrisi pana astadi si anume domnii: Dr. Gregoriu Silasi, Ioanu M. Moldovanu, Ioanu Popescu, Georgiu Baritiu, Ioanu Antonelli, Iacobu Bolog'a si Dr. Iosifu Hodosiu.

1) Presiedintele deschidiendu siedinti'a, si desfasuiendu chiamarea si inportanti'a acestei sectiuni arata, ca principalulu obiectu alu acestei siedintii este constituirea sectiunei conformu §§-loru 3 si 6 din regulamentulü pentru sectiuni si dupa ce in sen-

sulu §-lui 3, adunarea gen. din anulu trecut a alesu pe presiedinte, invita pe membrii presenti a-si alege unu vice-presiedinte si unu secretariu.

D-lu Bolog'a propune de vice-presiedinte pe d-lu Ioanu Popescu, protopopu si profesoru in Sibiu si de secretariu pe d-lu Ioanu M. Moldovanu, profesoru in Blasiu.

Propunerea se adópta si presiedintele proclama pe d-lu Ioanu Popescu de v-presiedinte si pe d-lu Ioanu M. Moldovanu de secretariu pe periodulu de trei ani. Declara totu odata sectiunea de constituita.

2) Dupa regulamentul pentru sectiuni § 8., avendu sectiunile a se intruni celu pucinu de 2 ori in siedinti'a ordinaria pe anu, se pune intrebarea despre terminulu acestoru intruniri. Dupa pucina desbatere si pucine schimbari de idei se decide:

In considerare, cá sectiunile au de a lucra preste anu, si a raporta adunarei generali a asociatiunei, de o parte, si de alta, ca au de a esecuta conclusiunile adunarei pe anulu ce urméza: sectiunile se tiena cele doue siedintie ordinare, un'a inainte de adunarea generala, celu pucinu cu 20 de zile, é' cealalta in lun'a procsima dupa adunare.

Dupa acestea presiedintele redica siedinti'a, declarandu cá se simte fericitu, fericire ce, este convinsu, cá fia-care membru o simte, vedindu, cá s'a implenitu dorinti'a asociatiunei, prin infiintiarea si constituirea acestei sectiuni in parte, si a celorualte doue, ce asemenea astadi s'au constituitu.

Pentru secretariu

T. Cipariu mp. Dr. Ios. Hodosiu mp.

Nr. 142—1878.

Procesu verbalu

alu siedintii sectiunei sciintieloru naturali si matematice din 10 Iulie 1878 sub presiedinti'a d-lui presiedinte Dr. Pavelu Vasiciu, presenti fiindu membrii: Domnii Anani'a Trombitiasiu, Dr. A. P. Alessi, Nicolau Fekete Negrutiu, Eugenu Brote, Dr. Ioanu Mog'a, Visarionu Romanu, Dr. D. P. Barcianu, Demetriu Comsia.

1) Presiedintele deschidiendu siedinti'a, arata ca primulu obiectu alu siedintiei este constituirea sectiunei conformu §§-loru 3 si 6 din regulamentul pentru sectiuni si dupa ce in sensulu §-lui 3, adunarea gen. din anulu trecut a alesu pre presiedintele, invita pe membrii presenti a'si alege unu v-presiedinte si unu secretariu.

Sectiunea alege de vice-presiedinte pe d-lu Dr. D. P. Barcianu si de secretariu pe dlu Eugenu Brote. Astfelu presiedintele declara sectiunea de constituita.

2) Presiedintele presintéza manuscrisulu intratu la concursu „Hygien'a populara“ sub moto: Uniculu progresu adevratu poternicu nu depinde dela avuti'a naturei, ci dela energi'a omului.

(Buckle Hystoryof civil.)

Sectiunea alege pentru cénsurarea acestui opu o comisiune compusa din membrii: Dr. Vasiciu, Dr. Stoi'a, Dr. A. P. Alessi.

3) Presiedintele presintéza manuscrisulu intratu la concursu „Manualu de economia“ sub motto: Omnium rerum, ex quibus aliquid aquiritur nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.

Sectiunea alege spre cénsurarea acestui opu o comisiune compusa din membri: D. Comsia, A. Trombitiasiu, E. Brote.

4) D-lu dr. Alessi propune infiintiarea unui museu pentru asociatiune si promite a face propunere atatu in forma catu si in fondu in privinti'a asést'a.

Se ia spre sciintia.

5. Dlu Dr. Alessi arata, ca este informatu despre unu operatu botanicu de máre importantia alu dlui Porcius dela Naseudu si ar' fi de mare interesu a se poté procura pentru asociatiune acelu opu manuscriptu si a se da publiculu in tipariu. Totu-odata arata ca d-lu Porcius i-a transpusu opulu si este invoitu pentru publicare.

Sectiunea esmite o comisiune din membrii Dr. Barcianu, Dr. Alessi, Vis. Romanu, care dupa prezentarea opului va avea a'si da parerea despre valoarea acelu manuscris.

Nemai fiindu alte obiecte presiedintele redica siedinti'a.

Sibiu in 10 Iulie 1878.

Dr. D. P. Barcianu mp. Eugenu Brote mp.
vice-presiedinte. secretariu.

Nr. 163—1878.

Procesu verbalu

ce s'a luatu in 28 Iuniu (10 Iuliu) 1878 in siedinti'a antaia a sectiunei istorice apartenatóre la asociatiunea Transilvaniei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu

Nr. 1. Intrunindu-se astadi pentru anteaia óra membrii sectiunei istorice ai asociatiunei Transilvaniei sub presiedintele ei dlu G. Baritiu, alesu de atare conformu § 3 alu regulamentulu sectiuniloru scientifiche, de catra adunarea generala a asociatiunei, — sa cetitu list'a aceluor domni, cari s'au insinuat ca membri la acést'a sectiune si cari sunt urmatorii: Georgiu Baritiu, secretariu I. alu asociatiunei, Timoteu Cipariu, prepositu capitulariu, Nicolau Popea, vicariu generalu si archimandritu, Ioanu Popasu, episcopu, Dr. Ioanu Nemesiu, avocat, Dr. Aureliu Isacu, avocat, Dr. Ios. Hodosiu, asesoru si referinte consistorialu, Ioanu Antonelli, canonicu, Dr. Il. Puscariu, protosincelu, Ioanu Pred'a, avocat, Dr. Vas. Harsianu, avocat, Iacobu Bolog'a, consiliariu aulicu in pensiune si vice-presiedinte alu asociatiunei Transilvaniei.

Spre sciintia.

Nr. 2. Dintre membrii sectiunei istorice aflandu-se cinci de facia (§ 9) si adeca domnii: Georgiu Baritiu, Timoteiu Cipariu, Iacobu Bolog'a, Ioanu Antonelli, Dr. Ios. Hodosiu, Dr. Vas. Harsianu si Dr. Ilarionu Puscariu sectiunea se constitue conformu

§ 6. alu regulamentului pentru sectiuni — alegendu de vicepresiedinte pre dlu Dr. Iosifu Hodosiu si de secretariu pre d-lu Dr. Ilarionu Puscariu.

Spre sciintia.

Georgiu Baritiu mp. Dr. Il. Puscariu mp.
presiedinte. secretariu alu sectiunei.

Nr. 159—1878.

Procesu verbalu

alu comitetului asociatiunei transilvane despre siedinti'a estrordinaria tienuta in 29 Iuliu 1878 sub presiedinti'a dlui Paulu Dunc'a ca substitutu presiedinte, presenti fiindu domnii: Ios. St. Siulutiu, Dr. Il. Puscariu, B. P. Harsianu, D. Comsia, G. Baritiu, Const. Stezariu, N. P. Petrescu, E. Brote si Dr. Ios. Hodosiu.

§ 71. D-lu Paulu Dunc'a anuncia ca in absenti'a atatu a presiedintelui catu si a vice-presiedintelui, d-sa este insarcinatu cu presidiulu ca celu mai be-tranu dupa etate intre membrii comitetului.

Se ia spre sciintia si se procede la deliberare asupra obiectelor puse la ordinea dilei.

§ 72. Secretariulu II. cetesce raportulu despre activitatea si lucrarile comitetului de preste anu. (Nr. 158).

Raportulu cu pucine modificari se aproba, si se decide a se inainta la adunarea gen. proxima viitoare in Simleu.

§ 73. Dlu Dr. Il. Puscariu ca referinte alu comisiunei pentru facerea bugetului pe anulu 1878, presinta proiectulu acestui bugetu.

Se adopta toate positiunile propuse de comisiune, si se decide a se propune la adunarea generala pentru alu lua in desbatere si alu vota dupa cum va afla de bine.

§ 74. La positiunea 21 din bugetu cu 800 fl. pentru sectiunile asociatiunei, din partea comisiunei adoptata si de comitetu, s'a facutu propunerea, ca in acésta suma se se cuprinda si subventiunea foiei asociatiunei; dar' ca acést'a fóia dela 1. Ianuariu 1879 se apare in sistemul de anale, cu atatu mai vertosu, ca infintandu-se acum sectiunile, acestea inca de a concurge cu lucrarile si publicatiunile lor la materialulu ce aceea fóia are se contiena si se publice. Incatu pentru insusi formatulu asia dicandu tehnicu, si incatu pentru terminulu periodicu, de cate ori pe septemana, pe luna séu pe anu se apara, se lasa in deliberatiunea sectiuniloru intrunite.

Acést'a propunere se adopta, si se decide a se inainta adunarei generali pentru incuviintiare.

§ 75. Dlu cassariu presinta conspectulu despre starea cassei asociatiunei pana in 20 Iuliu a. c. din care se vede ca sum'a disponibila pe anulu 1878, este 4504 fl. 70 cr. (Nr. 150).

Serve spre sciintia si conformu acestei aratari s'a facutu bugetulu pe anulu acum numitu.

§ 76. Asupra cestiunei speselor de calatoria

pentru oficialii asociatiunei mergatori la adunarea generale din Simleu, se decide:

A se avisa cass'a pentru a le da o suma correspondetóre ca anticipatiune, pre langa obligamentulu de a si presinta la reintórcere unu conspectu de spese ce au avutu in realitate numai ca spese de calatoria pe drumu de feru séu pe posta, in mergere si in reintórcere.

Verificarea acestui procesu verbalu se concrede d-loru: Ios. St. Siulutiu, Dr. Il. Puscariu si B. P. Harsianu.

S'au verificatu prin subscris'a comisiune. Sibiiu 31 Iuliu 1878.

Siulutiu mp. Harsianu mp. Dr. Il. Puscariu mp.
Pentru presiedinte: Dr. Ios. Hodosiu mp.
P. Dunc'a mp. secretariu.

Despre bursele societatiei Transilvani'a dela Bucuresci.

La desele intrebari cate ni se facu despre acele burse raspundemu reproducendu din „Romani'a libera“ urmatorulu:

Procesu verbalu.

Siedinti'a din 25 Iuniu 1878, sub presiedinti'a d-lui A. Treb. Laurianu.

Domnii membrii presenti: G. Misailu, vice-presiedinte, C. Porumbaru, D. Alessiu, D. Frumosu, I. D. Braileanu, D. Precupu.

Siedinti'a se deschide la or'a 1 si jum. p. m.

La ordinea dilei este determinarea numerului ajutóraloru, ce sunt a se impartu conformu statului modificatu, pentru industria, comerciu si meserii; fic-sarea sumelor ce sunt a se impartu in acestu scopu, determinarea specialitatiloru la cari au se se aplice junii romani ce se voru bucura de aceste ajutóre si determinarea modului cum avemu se procedemu.

Se dá mai antaiu cetire adresei primate dela asociatiunea pentru sprijinirea invetiaceiloru si sodaliloru romani din Brasiovu, raportulu acestei asociatiuni, facutu catra adunarea generala despre cestiunea anului 1877, si a statutelor acestei asociatiuni, cari toate ni s'au tramisu in urm'a adresei nóstre din 5 Maiu anulu curentu, prin care ii ceremu a ne areta vederile sale in privinti'a modului cum avem se procedemu pentru a ne potea mai facilu realiza scopulu.

Dupa mai multe discussiuni se decide, ca societatea de o cam-data se impartia cate patru ajutóre pentru fia-care din urmatórele meserii:

- 1) Pentru rotaria.
- 2) Pentru dulgheria (carpentaria) (Zimmermann).
- 3) Pentru masaria (templaria) (Tischlerei).
- 4) Pentru fieraria.
- 5) Pentru cojocaria.
- 6) Pentru cismaria grósa.
- 7) Pentru palariaria si
- 8) Pentru curelaria séu sielaria. Adeca ca de o cam-data se damu ajutoru juniloru luati din poporu,

cari dupa ce se voru fi inzestratu cu cunoscintiele teoretice si practice ale meseriei ce imbracisiaza, se fia dati érasii in sinulu poporului spre a se bucura acesta de fructulu osteneiloru lor.

Inainte de a se impartii aceste ajutórie, se decide a ne adresa din nou la societatea din Brasiovu, la asociatiunea din Sibiiu, la Clusiu si Bistritia pentru a cere deslusiri si a interveni, pentru ca comitetulu societatiei din Brasiovu, alu asociatiunei din Sibiiu si cele ce se voru forma in Clusiu si Bistritia se bine-voiésca a lua asupra d-loru sarcin'a:

- a) Spre a publica concursu pentru junii romani, cari voru a se aplica la espusele meserii.
- b) Spre a asedia pe elevi cu contracte la maiestrii cei buni pentru unu timpu de 3 séu 4 ani.
- c) Spre a preveghia atatu pe maiestrii catu si pe elevi.

d) Se céra dela concurenti a posede celu pucinu cunostintiele ce se predau in scólele primarie¹⁾ din Austro-Ungari'a si o limba straina, germana ori maghiara si se aiba celu pucinu etatea de 14 ani.

e) Se céra dela parintii eleviloru a da in scrisu, cà copiii lor voru invetia meseri'a la care se aplica, pana candu voru esi sodali cu atestate in regula.

Societatea „Transilvani'a," se obliga a plati tacs'a cu care disele comitete se voru invoii cu maiestrii, pe timpulu catu va durá contractulu incheiatu intre comitete si maiestrii.

Maiestrii se voru indatora a pune pe elevi indata la lucru, a nu'i intrebuintia ca servitori, si a ingriji ca, in timpulu prescisu se'i inzestreze cu cunostintie teoretice si practice ale meseriei lor.

Asociatiunile si comitetele mentionate se voru roga se bine-voiésca a ne onora cu respunsulu d-loru celu multu pana la 1 Septembrie stilu vechiu anulu curente.

Se mai decide a se publica concursu pentru stpendiulu vacantu in suma de lei noi 1500 pe anu, cu incepere dela 1 Octobre viitoriu, numitu stipendiulu „Alesandru Papiu Ilarianu," votatu de ultim'a adunare generala, care se destina pentru medicina. Concursulu se va face la 1 Septembrie stilu vechiu anulu curente inaintea comitetulu societatiei „Transilvani'a," la care se voru adresa concurentii cu acte in regula mai inainte de indicat'a epoca.

Dela concurenti se cere se produca actu de bo-tezu, de nationalitate, de paupertate si atestatu cà au trecut kolegiulu si esamenulu de maturitate (baccalaureatu) cu note bune.

¹⁾ Scólele normali de 4 classe.

Not'a Red.

Statistic'a scóleloru romane.

Ministeriulu instructiunei publice urmatórea statistica asupra scóleloru nóstre, pe anulu 1877—1878:

I. „Scólele primare rurale“: 1,266 de baieti, 142 de fete, 495 miste; — peste totu 1,902. Aceste 1,902 scóle primare rurale au 1,727 invetiatori, 183 invetiatóre; 43,448 elevi si 4,117 eleve.

II. „Scóle primare urbane“: 136 de baieti si 117 de fete, peste totu: 253 scóle, avendu 644 profesori (381 institutori si 363 institutóre) si 27,492 elevi (18,672 baieti si 8,820 fete).

III. „Scóle secundare“: 35 de baieti si 7 de fete, peste totu 42. Aceste 42 scóle secundari au 461 profesori si 13 profesóre si 7,131 scolari (6,612 baieti si 519 fete).

IV. „Scóle speciale“: 27 de baieti si 3 de fete, peste totu 30, cu unu personalu didacticu compusu de 231 profesori si 3 profesóre. Aceste 30 scóle speciale au 2,086 elevi (1,813 baieti si 273 fete).

V. „Scóle superioare“: 2 cu 63 profesori si 558 elevi.

VI. „Scóle private“: 150 de baieti, 73 de fete si 13 miste, peste totu 236. Aceste 236 scóle private intrebuintieza 604 profesori si 275 profesóre. Au 10,811 scolari (7374 elevi si 3,436 eleve).

(Pres'a.)

Notitie dlverse.

O noua inventiune. Profesorele de fisica din Americ'a, David Eduard Hughes, inventatorele telegrafulu-inprimatoru au facutu nu de multu o noua inventiune inportanta construindu unu aparatu, pe care 'lu numi „microphon," cu ajutoriulu caruia se póte audi celu mai micu. sgomotu din distantia fórte departata. Asia cu ajutoriulu acelu aparatu se póte audi dela o distantia de 10 miluri sbárnaitulu aripiloru unei muste, séu frecarea ce o causéza stergandu'si piciórele, déca musc'a se preambila pe acelu aparatu. Prin acésta inventiune sciinti'a au castigatu unu aparatu, care va fi pentru audiu, aceea este microscopulu pentru ochiu.

BIBLIOGRAFIA

In tipografi'a lui Römer & Kamner se afla urmatórele carti de vendiare:

Vocabulariu Completu pentru opurile lui Caiu Iuliu Cesare si ale continuatoriloru lui. Prelucratu dupa vocabulariulu lui G. Ch. Crusius si inavutitu de Gr. Vasilie Glodariu, profesoru de limb'a elina si germana la gimnasiulu plenariu romanescu din Brasiovu. 1871.

Istori'a regimentulu lui II. romanu granitariu. Magazinulu de canturi nationale vechi si noua de George Ucenescu.